

ورتالىقتىڭ ەكونوميكالىق قىزمەت ۋماجىلىسى ۋەيجىڭدە وتكىزىلدى

(باسى 1 – بەتتە)

بازار سەنمەن بار كۇشپەن سەرىپلىتىپ، شىكى سۇ-رانىستى كەڭەيتىۋ ستراتەگىيىسىن اتقارۋدى قامداۋ جاعىنداعى قۇرلىمىدىق رەفورمانى تەرەڭدەتۋمەن ورگانىيكالى ۇشتاستىرىپ، ارتۇدى ورنىقتىرۇ، جۇ-مىستاندىرۇدى ورنىقتىرۇ، زات باعاسىن ورنىقتىرۇ قىزمەتىن كورنەكتى تۇردە جاقسى ىستەپ، ەلەۋلى ھاۋىپ – قاتەرلەردەن ۇونىمىدى ساقتانىپ جانە ونى جويىپ، ەكونوميكالىق اينالىمنىڭ تۇتاس تۇلعالىق جاقسارۇىن ىلگەرىلەتىپ، ساپانىڭ ۇونىمىدى جوعا-رىلاۋى مەن ساننىڭ ۇيلەسىمدى ارتۇىن جۇزەگە اسىرىپ، جاپپاي سوتسىيالىستىك وسىزاماندىانغان مەملەكەت قۇرۇدىڭ باستاماسىن جاقسى اشۇ. قادا-مىن جاقسى باسۇ كەرەك.

ۋماجىلىس مىنالاردى تالاپ ەتتى: كەلەر جىلى ورنىقتىلقتى ماڭداي ىلدى ورنىغا قويۇعا، ور-نىقتىلىق بارىسىندا ىلگەرىلەۋگە تاباندى بولىپ، بەلسەندى قازىنا ساپاساتى مەن ورنىقتى، اقاۋسىز اقسنا ساپاساتىن ۇزدىكىسىز اتقارىپ، ماكرولىق سايا-ساتتى رەتتەۋ – مەڭگەرۇ تەبىئىن ارتتىرىپ، ۋتۇرلى ساپاساتتاردىڭ ساپكەسۇىن، ۇيلەسۇىن كۇشەيتىپ، جوعارى ساپالى دامۇدى بىرگە جەبەيتىن بىرىككەن كۇش قالىپتاستىرۇ كەرەك.

بەلسەندى قازىنا ساپاساتىندا كۇش ۇستەپ، ونىمىدىلىكتى جوعارىلاتۇ كەرەك. قاجەتتى قازىنا-لىق شىكىستىڭ كۇشەمەللىكىن ساقتاپ، قىزىل سىيفر، ارناۋلى قارىز، ۇسىمەن كوتەرۇ سىياقتى قۇ-رىلداردى ساپاللاندىرىپ، بىرىكتىرىپ، جوعارى ساپالى دامۇدى ۇونىمىدى قولداۋ بارىسىندا قازىنا-نىڭ باياندى بولۇنا جانە جەرىگىلىكتى ۇكىمەتتەر-دىڭ قارىز ھاۋىپ – قاتەرى مەڭگەرۇگە كەپىلدىك ەتۇ كەرەك. ورتالىقتىڭ جەرىگىلىكتى ورنىندارعا قا-راتقان وتكىرەملەپ تولەۋ تەبىئىن ارتتىرىپ، قازىنا كۇشىن تومەنگە ۋتىسۇرۇدى ىلگەرىلەتىپ، نەگىز-گى ساننىڭ ۋۇشتى قامتاماسىز ەتۇ“ قىزمەتىن وىد-امدىداي ىستەۋ كەرەك.

ورنىقتى، اقاۋسىز اقسنا ساپاساتى دلەمە – ەدال، پارەمەندى بولۇى كەرەك. اينالىمنىڭ ۇيلە-سىمىدى، چەتكىلىكتى بولۇىن ساقتاپ، كەڭ ماعىنا-داعى اقسامەن قامداۋ مولشەرىن جانە قوعامدىق قارجى قۇراۋ كولەمىنىڭ ارتۇ قارقىنىن اتامالى ەكو-نوميكانىڭ ارتۇ قارقىنىمەن، نەگىزىنەن، ساپكەسىم-دى بولۇىن ساقتاپ، فىنانس قۇرلىمىھاردىن شاعىن، ۇساق كاسپيورندار، عىلىم – تەخنىكادا جاڭالق اشۇ، جاسىل دامۇ سىياقتى سالالارعا قاراتىلغان قولداۋ تەبىئىن ارتتىرۇعا جەتەكتەۋ كەرەك. خالىق اقساشى سىنىدىرلىمىنىڭ ۇيلەسىمدى، بىرىكەلكى دەگگەپىدەگى نەگىزگى ورنىقتىلىمەن ساقتاپ، فىنانسنىڭ ورنىقتىلىمەن قامتاماسىز ەتۇ جۇيەسىن كۇشەيتۇ كەرەك.

كاسپى سالاسى ساپاساتىنىدا دامۇ مەن ھاۋىپ-سىزدىكتى قاتار جۇرىكزۇ كەرەك. كاسپى سالاسى ساپاساتىن اتقارۇ ىنمىسلىن ساپاللاندىرىپ، ەداس-تۇرلى كاسپى سالاسىن جاڭالاپ، دارەجەسىن جوعا-رىلاتۇدى جانە ستراتەگىيالىق جاڭادان گۇلدەنگەن كاسپى سالاسىن جەتىلدىردۇدى، زورىايىتۇدى مىقتاپ يىگەرىپ، كاسپى سالاسى تىزەگىنىنىڭ ۋلسىز بۇنىدا-رىن كۇش سالاا تولولتقاپ، كۇشەيتىپ، كومىر قىشقىل گازنىىڭ شىعارىلۇىن ەڭ جوعارى مانەنن اسىرماۋ، كومىر قىشقىل گازىن بەيتاراپتاندىرۇ نىسانا – مىندەتتەرىن تىباقتاندىرۇ بارىسىندا جاڭا كاسپى سالاسىنىڭ باسەكە باسىمدىمەن تۇلەللاۋ كەرەك. “عىلىم – تەخنىكا – كاسپى سالاسى – فىنانسنىڭ” ۇنىمىدى اينالىمەن ىلگەرىلەتۇ كەرەك.

عىلىم – تەخنىكا ساپاساتىنىدا نازاردى ۇوز كۇ-شىنە سۇيەنۇگە، ۇوزىن ۇلۋەتتەندىرۇگە شوعىرلاذ-دىردۇ كەرەك. وقۇ – اعارتۇ، عىلىم – تەخنىكا، دا-رىندىلار قىزمەتىن پارەمەندى تۇردە ۇىر تۇتاس جوسپارلاۋ كەرەك. ۇىر توپ مەملەكەتتىك كەلىلى عىلىم – تەخنىكا نىساندىرىن ورنالاستىرىپ، اتقارىپ، بۇكىل مەملەكەت بويىنىشا جۇمىلاتىن جاڭاشا ۋتۇزد-ىلىستى اقاۋسىزداندىرىپ، ۇكىمەتتىڭ شەشۇشى، وزەكتى تەخنىكالىاردان قامال اشۇ بارىسىنداعى ۇيم-داسىتىرۇ رولىن ويداعىداي ساۋلەلەندىرىپ، كاسپيو-رىنداردىڭ عىلىم – تەخنىكادا جاڭالق اشاتىن ەك-گىزگى تۇلعالىق ورنىن كورنەكتىلەندىرۇ كەرەك.

دارىندىلاردى دەرىپسى چەتىلدىرۇ ساپاسى مەن قا-بىلەتىن جوعارىلاتىپ، جوعارى دەڭگەپىلى دارىندىد-لاردى جەدەل ەنگىزۇ كەرەك.

قوعامدىق ساپاساتتا خالىق تۇرمىسىنىڭ تو-مەنگى شەگىن مىقتاپ ساقتاۋ كەرەك. جۇمىستاند-دىرۇدى الدىمەن ويلاسۇ ساپاساتىن ناقتى، ەگجەپى – تەكجەپىلى تىباقتاندىرىپ، جاستاردى، اسىرەسە، جوعارى مەكتەپ بىتىرگەن وقۇشلاردى جۇمىستاند-دىردۇ قىزمەتىن جەبەۋدى اناعۇرلىم كورنەكتى ورنىغا قويۇ كەرەك. قۇرلىمىدىق زات باعاسى جو-عارىلاۋىنىڭ ۇشىننار قىيىنشىلىقى بار بۇقاراعا اكەل-گەنى قىپالنىڭ دەرىكىمىدە ۇنىمىدى باسەيتۇ كەرەك. نىنغان جۇمىستانغان كۇنىمىدى گەپكەشك-لەردىڭ ۇقىق – مۇددەسىن قامتاماسىز ەتۇدى

كۇشەيتىپ، زەينەتكەرلىك قامسىزداندىرۇىن بۇكىل ەل بويىنىشا ۇىر تۇتاس جوسپارلاۋدى ورنىقتى ذل-گەرىلەتۇ كەرەك. ساپالى مەدەۋ بايلعىنىڭ اياسىن كەڭەيتىپ، تومەنگە ۋتىسۇرۇدى جانە وڭىرلەردە بىرىكەلكى ورنالاستىرۇدى ىلگەرىلەتۇ كەرەك. تۇنتتى قولداۋ ساپاسات جۇيەسىن كەمەلدەندىرىپ، زاڭدا بەلگىلەنگەن زەينەتكە شىعۇ جاسىن بىرىتە-دەپ ۇزارتۇ ساپاساتىن اۋقىمعا ساي اتقارىپ، جان سانىنىڭ قارتتانۇنىنا، بالالى بولۇدىڭ ازايۇنىنا بەلسە-نە توتەپ بەرۇ كەرەك.

ۋماجىلىس مىنالاردى باسا دارىپتەدى: كەلەر جىلى ەكونوميكالىق دامۇدا ەوپ كەلتەن قىيىنشە-لىقتار، سىن – ساپىستار وتە كوپ، جۇيە كوزقاراسى-نا، تۇراشلىدىقتان اينىماي جاڭالق اشۇعا تاباندى بولۇ كەرەك. نىندەتتەن ساقتانۇ – تىزگىندەۋ مەن ەكونوميكالىق، قوعامدىق دامۇدى اناعۇرلىم ويدا-عداي ۇىر تۇتاس جوسپارلاپ، جاعىدايعا، اۋقىمعا قاراي نىندەتتەن ساقتانۇ – تىزگىندەۋ شاراسىن سا-پاللاندىرىپ، جاڭا كەزەڭدەگى نىندەتتەن ساقتانۇ – تىزگىندەۋ شارالارىن مۇقيات تىباقتاندىرىپ، بۇقارا-نىڭ مەدەلۇىن، ەدارى – دارىمەكتەن پايدالانۇىن ويداعىداي قامتاماسىز ەتىپ، قارىتار مەن نەگىز-دىك اۇرۇعا شالىدىققان قاۋىمنىڭ ساقتانۇ – تىزگىد-ەھۇىن ۋتۇيىندى تۇردە ويداعىداي يگەرىپ، سالا-ماتتىقتى قامتاماسىز ەتۇگە، سىلماقتى اۇرۇدان ساق-تانۇعا كۇش سالاۋ كەرەك. ەكونوميكا ساپاسىنىڭ ۇونىمىدى جوعارىلارۇى مەن ساننىڭ ۇيلەسىمدى ارتۇىن اناعۇرلىم ويداعىداي ۇىر تۇتاس جوسپار-لاپ، ساپا ارقىلى جەڭىسكە جەتۇ، سان وزگەرىسىد-ەگى قوردالانۇ ارقىلى ساپا وزگەرىسىن جۇزەگە اسىرۇعا تاباندى بولۇ كەرەك. قامداۋ جاعىنداعى قۇرلىمىدىق رەفورمانى جانە شىكى سۇرانىستى كە-ڭەيتۇدى اناعۇرلىم ويداعىداي ۇىر تۇتاس جوس-پارلاپ، جوعارى ساپالى قامداۋ ارقىلى ۇونىمىدى سۇرانىس شىعارىپ، كوپ ۋتۇرلى ىناسىل جانە ارنا-ارقىلى شىكى سۇرانىستى كەڭەيتۇگە قولداۋ كورسەتۇ كەرەك. ەكونوميكا ساپاساتى مەن باسقا دا ساپاساتتاردى اناعۇرلىم ويداعىداي ۇىر تۇتاس جوس-پارلاپ، جالىپ جاعىداي كوزقاراسىن كۇشەيتىپ، ماك-رولىق ساپاسات بەتالىسىنىڭ ۇىرىنغىلىمەن باعالاۋ-دى كۇشەيتۇ كەرەك. ەل ۋشى اينالىمى مەن خالىقارا-لىق اينالىمدى اناعۇرلىم ويداعىداي ۇىر تۇتاس جوس-پارلاپ، جاڭا دامۇ ارناسىن قالىپتاستىرۇدى ارقاۋ ەتىپ، ەل ۋشى ۇلكەن اينالىمىنداعى شىكى قوزعاۋ-شى كۇش پەن سەنىمىدىلىكتى كۇشەيتىپ، خالىقارالىق اينالىمنىڭ ساپاسى مەن دەڭگەپىىن جوعارىلاتۇ كەرەك. قازىرگى مەن ۇزاق بولاشاقتى اناعۇرلىم وىد-امدىداي ۇىر تۇتاس جوسپارلاۋ، ۇزى كەزەكتەگى قىزمەتتى ويداعىداي ىستەۋ، ۇزى بۇدان كەپىنگى دامۇمەن ويداعىداي ۇشتاستىرۇ كەرەك.

ۋماجىلىس مىنالاردى اتاپ كورسەتتى: كەلەر جىلى ەكونوميكالىق قىزمەت كۇردەلى بولادى، ستراتەگىيالىق جالىپ جاعىداپدى شىعار ىتۇيىن ەتىپ، قوعامدىق پىسيچيكالىق مەجەنى جاقسارتۇدان، دامۇ سەنمەن سەرىپلىتۇدەن كىرىسىپ، قىزمەتتەردى ارقاۋدى نەگىز ەنە وتىرىپ جاقسى ىستەۋ كەرەك.

ۇىرىنىشى، نىكىكى سۇرانىستى كۇش سالا-كەڭەيتۇ. تۇنتىۋدى قاپلىنا كەلتىرۇ مەن كەڭەيتۇ-دى الدىڭعى ورنىغا قويۇ كەرەك. تۇنتىۋ قۇانتىن كۇشەيتىپ، تۇنتىۋ شارث – جاعىدايىن جاقسارتىپ، تۇنتىۋ جاعىدايىندا جاڭالق اشۇ كەرەك. قالا، اۋىل تۇرعىندارىنىڭ كىرىسىن كوپ ارتنامەن ارت-تىرىپ، تۇرعىن ۇيىدى جاقسارتۇ، جاڭا ەنەرگىيا-لىق اۋتوكولىك، زەينەتكەرلىككە قىزمەت وتەۋ سىياقتى تۇنتىۋلارعا قولداۋ كورسەتۇ كەرەك. ۇكىمەتتىك قارجى قوسۇ مەن ساپاساتتىق نىتالازد-دىردۇ ارقىلى تۇتاس قوعامدىق قارجى قوسۇدى ۇونىمىدى جەتەكتەپ، “14 – بەسىجىلىدق” ىرىيىنچەنەريالاردى جەدەل اتقارىپ، وڭىرلەر اراسىد-داعى نەگىزدىك قۇرىلىملاردىڭ ۇلاسۇىن كۇشەيتۇ كەرەك. ساپاساتتىق فىنانسى جاعىندا مەملەكەتتىڭ دامۇ جويباسنا ۇيلەسەتىن ىرى نە-سانداردىڭ قارجى قۇراۋنىنا قولداۋ كورسەتۇدى ارتتىرۇ كەرەك. ىمپتى دە كوپ خالىقتىق كاپىتال-دى مەملەكەتتىنىڭ ىرىيىنچەنەريالارغا جانە ولق-لىقتاردى تولىقتاۋ نىساندارى قۇرىلىسنا قاتىناسۇ-عار شايىتتاندىردۇ جانە باۋراۋ كەرەك. ەكسپورتتىڭ ەكونوميكا جونىنەن تىرەكتىك رولىن ۇزدىكىسىز ساۋلەلەندىرىپ، وزىق تەخنىكا، ماڭزدى جاپىدىق، ەنەرگىيا بايلىعى سىياقتى ونىمىدەر يىپپورتىن بەل-سەندىلىكپەن كەڭەيتۇ كەرەك.

ەكىنشى، وسىزاماندىانغان كاسپى سالاسى جۇ-يەسىن جەدەل قۇرۇ. جاساۋ كاسپىنىدەگى ىتۇيىن-دى كاسپى سالاسى تىزبەگىن توڭىرەكتەي وتە-رىپ، شەشۇشى، وزەكتى تەخنىكالار مەن ۇساق بولشەكتىردەگى ۋلسىىز بۇنىداردى ەداپ باسىپ تاۋىپ، ساپالى بايلىقتى شوغىرلاندىرىپ كۇش بە-رىكتىرە قامال السىپ، كاسپى سالاسى جۇيەسىنىدە ۇوز كۇشنىە سۇيەنۇگە، مەڭگەرە ۇلعا جانە ھاۋىپ-سىز، سەنىمىدى بولۇعا كەپىلدىك ەتىپ، خالىق

شارۋاشىلىعى اينالىمنىڭ ىرىكىلىسىىزدىگىنە شىنايى كەپىلدىك ەتۇ كەرەك. ماڭىزدى ەنەرگىيا، كەن ونىمىدەرى بايلىقتارىن ەل شىنىدەن بارلاپ اشۇدى جانە قورىن مولايىتىپ، ۇونىمەن جوعارىلاتۇدى كۇ-شەيتىپ، جاڭاشا ەنەرگىيا جۇيەسىن جەدەل جوسپار-لاپ قۇرىپ، مەملەكەتتىڭ ستراتەگىيالىق زاتتىق ما-تەريالدار زاپاسىن قامتاماسىز ەتۇ قابىلەتىن جوعارد-لاتۇ كەرەك. جاڭا كەزەكتى 100 مىللىيارد جىڭ-استىق ۇندىرىسى قۇانتىن جوعارىلاتۇ ارەكتەتىن اتقارۇ كەرەك. ەداستۇرلى كاسپى سالالارىنىڭ ەلەم-دىك كاسپى سالاسى جۇمىسى بولسىنىدەگى ورنى مەن باسەكەلىك قۇانتىن جوعارىلاتىپ، جاڭا ەنەرگىيا، جاساندى زەردە، بىيولوكىيالىق جاساۋ، جاسىل، تومەن كومىر قىشقىل گاز، كۇانتىتىق ەسەپتەۋ سىياقتى وزىق تەخنىكالىاردى زەرەتتەپ اشۇ مەن قولدانۇدى، جالىپلاستىرۇدى جەدەلدەتۇ كەرەك. سىيفرلى ەكونوميكانى زور كۇشپەن دامىتىپ، ۇدايى-لانغان باقىلاۋ – باسقارۇ ورەسىن جوعارىلاتىپ، تۇعمر كاسپيورنىدارنىڭ دامۇعا جەتەكشىلىك ەتۇدە، جۇمىس ورنىندارىن جاراتۇدا، خالىقارالىق باسەكەدە ۇوز ونەرلەرىن ايگىلەۋىنە قولىداۋ كورسەتۇ كەرەك. ەلەمدىك كاسپى سالاسى قۇرىلد-ى مەن ورنالاسۇنىىڭ رەتتەلۇى بارىسىندا تۇىلمغان جاڭا وراپلاردى مىقتاپ يگەرىپ، جاڭا اپاپ اشۇعا، جاڭا باسەكە جولىندا جەڭىپ شىعۇعا باتىل بولۇ كەرەك.

ۇشىنىشى، “ەكىدەن تىپتەي دە اۋىنقىماۋدى” شىنايى تىباقتاندىرۇ. قوعامدا ۇىىزدىڭ “ەكىدەن تىپتەي دە اۋىنقىماۋعا” تاباندى بولاتىن – بولمايتىد-ىنمىز جولىنىدەگى قانە سوزدەرگە قاراتا، ۇسوز جوق، ايقىن پوزىتسىيا ۇىلىدىرۇ. ەشقانداي ۇدۇدامال بولماۋ كەرەك. مەملەكەت مەنىشىگىندەگى ەمال – مۇلىك، مەملەكەت مەنىشىگىندەگى كاسپيورنىدار رە-فورماسىن تەرەڭدەتىپ، مەملەكەت مەنىشىگىندەگى كاسپيورنىداردىڭ وزەكتى باسەكەلىك قۇانتىن جوعا-رىلاتۇ كەرەك. تۇرگە اپىرۇ رەفورما بەتالىسىنا تا-باندى بولپ، مەملەكەت مەنىشىگىندەگى كاسپيو-رىنداردىڭ ەكونوميكالىق جاۋاپكەرشىلىگى مەن قوعامدىق جاۋاپكەرشىلىگىنىڭ قاتىناسىن ويداعىداي ۇىر جاقى تەتۇ كەرەك. جۇڭگوشا ەرەكشەلىكتەگى مەملەكەت مەنىشىگىندەگى كاسپيورنىدارى وسى زامانىعى سەرىكتەستىك بويىنىشا باسقارۇدى كەمەل-دەندىرىپ، بازارلانغان مەحنايزىم بويىنىشا شىنايى جۇمىس جۇرىكزۇ كەرەك. مەملەكەت مەنىشىگىندە-گى كاسپيورنىدار مەن خالىقتىق كاسپيورنىدارعا تەڭ مامىلە جاساۋ تالايىن تۇزىمىدىك جانە زاڭدىق قاجتان تىباقتاندىرىپ، خالىقتىق شارۋاشىلىق پەن خالىقتىق كاسپيورنىداردىڭ دامۇنىنا، زورىايۇنسا ساپاسات جانە قوعامدىق پىكىر جاعىمان شابتى بەرىپ، قولداۋ كورسەتۇ كەرەك. خالىقتىق كاسپيورنىدار-

دىڭ مال – مۇلىك ۇقىعى مەن كاسپىكەرلەردىڭ ۇقىق – مۇددەسىن زاڭ بويىنىشا قورعاۋ كەرەك. ۇز دارەجەلى باششى كادرلار خالىقتىق كاسپيورنى-داردىڭ قىيىنشىلىمەن شەشپ، ولار ۇۋشىن ناقتى ۇسى ىستەپ، ەتەنە، كىرىشىكىسىز ۇكىمەت – ساۋدا قاتىناسىن ورناتۇى كەرەك. ۋتورتىنشى، شەتەل كاپىتالنى اناعۇرلىم زور سەرىپنەن باۋراۋ جانە ونان پايدالانۇ. جوعارى دەڭگەپىدە سىرىقتا ەسىك اشۇدى ىلگەرىلەتىپ، ساۋدا، قارجى قوسۇ سەلبەستىكتەرىنىڭ ساپاسى مەن دەڭگەپىىن جوعارىلاتۇ كەرەك. بازارعا كىرۇگەر رۇقسات ەتۇدى كەڭەيتىپ، وسى زامانىعى قىزمەت وتەۋ كاسپى سالاسىندا ەسىك اشۇ سەرىپ-ىنن ارتتىرۇ كەرەك. شەتەل قارجىلاندىرىعان كاسى-پورنىداردىڭ ازاماتتىق مامىلىسىن ويداعىداي تىباقتە-تاندىرىپ، شەتەل قارجىلاندىرىعان كاسپيورنىدار-دىڭ ۇكىمەتتىك ساتىپ ۇلۇعا، مەرىدنگەرلىككە شا-قىرۇعا، مەرىدنگەر بولۇعا، ولشەم جاساۋعا زاڭ بو-يىنشا تەپە – تەڭ ات سالىسۇىن قامتاماسىز ەتىپ، ۇبىلىم ەتىشك ۇقىعى مەن شەتەل ساۋداكەرلەرد-نىڭ قارجى قوسۇداعى زاڭدى ۇقىق – مۇددەسىن قورعاۋ سەرىپىنن ارتتىرۇ كەرەك. جان – جاقىتى جانە العا باسقان نىنىق مۇحىت اتتاعان سەرىكتەس-تىك قارىم – قاتىناس كەلىسىمى جانە سىيفرلى ەكو-نوميكا سەرىكتەستىك كەلىمى – قاتىناسى كەلىسىمى سىياقتى جوعارى ولشەمدەي ەكونوميكا – ساۋدا كەلىسىپەدرەنە كىرۇدى بەلسەندىلىكپەن ىلگەرد-لەتىپ، قاتىستى ەرەجە، بەلگىلەمە، باسقارۇ، ول-شەمدەرگە رىرىقتى تۇردە تۇرالانىپ، ەل شىنىدە-گى قاتىستى سالالارداعى رەفورمانى تەرەڭدەتۇ كەرەك. شەتەل ساۋداكەرلەرىنىڭ جۇڭگوعا كەلىپ ساۋدامەن، قارجى قوسۇمەن شۇعىلدانۇ-جونىندە كەلىسىسوز جۇرىكزۇىنە ەڭ زور دارە-جەدە قولايلىلىق تۇدىرىپ، شەتەل قارجىلاندىر-عان نىشاندىق نىسانداردىڭ رىگە تەۋىپ سالىنۇىن جەبەۋ كەرەك.

بەسىنشى، ەلەۋلى ەكونوميكا، فىنانس ھاۋىپ – قاتەرلەرىنەن ۇونىمىدى ساقتانۇ جانە ولاردى جويۇ. قورا – جاي بازارىنىڭ ورنىقتى دامۇنىنا شىنا-يى كەپىلدىك ەتىپ، قابات ۇيلەردى تاپسىرۇعا شارۋاشىلىعى اينالىمنىڭ ىرىكىلىسىىزدىگىنە شىنايى كەپىلدىك ەتۇ كەرەك. ماڭىزدى ەنەرگىيا، كەن ونىمىدەرى بايلىقتارىن ەل شىنىدەن بارلاپ اشۇدى جانە قورىن مولايىتىپ، ۇونىمەن جوعارىلاتۇدى كۇ-شەيتىپ، جاڭاشا ەنەرگىيا جۇيەسىن جەدەل جوسپار-لاپ قۇرىپ، مەملەكەتتىڭ ستراتەگىيالىق زاتتىق ما-تەريالدار زاپاسىن قامتاماسىز ەتۇ قابىلەتىن جوعارد-لاتۇ كەرەك. جاڭا كەزەكتى 100 مىللىيارد جىڭ-استىق ۇندىرىسى قۇانتىن جوعارىلاتۇ ارەكتەتىن اتقارۇ كەرەك. ەداستۇرلى كاسپى سالالارىنىڭ ەلەم-دىك كاسپى سالاسى جۇمىسى بولسىنىدەگى ورنى مەن باسەكەلىك قۇانتىن جوعارىلاتىپ، جاڭا ەنەرگىيا، جاساندى زەردە، بىيولوكىيالىق جاساۋ، جاسىل، تومەن كومىر قىشقىل گاز، كۇانتىتىق ەسەپتەۋ سىياقتى وزىق تەخنىكالىاردى زەرەتتەپ اشۇ مەن قولدانۇدى، جالىپلاستىرۇدى جەدەلدەتۇ كەرەك. سىيفرلى ەكونوميكانى زور كۇشپەن دامىتىپ، ۇدايى-لانغان باقىلاۋ – باسقارۇ ورەسىن جوعارىلاتىپ، تۇعمر كاسپيورنىدارنىڭ دامۇعا جەتەكشىلىك ەتۇدە، جۇمىس ورنىندارىن جاراتۇدا، خالىقارالىق باسەكەدە ۇوز ونەرلەرىن ايگىلەۋىنە قولىداۋ كورسەتۇ كەرەك. ەلەمدىك كاسپى سالاسى قۇرىلد-ى مەن ورنالاسۇنىىڭ رەتتەلۇى بارىسىندا تۇىلمغان جاڭا وراپلاردى مىقتاپ يگەرىپ، جاڭا اپاپ اشۇعا، جاڭا باسەكە جولىندا جەڭىپ شىعۇعا باتىل بولۇ كەرەك.

كەپىلدىك ەتۇ، خالىق تۇرمىسىنا كەپىلدىك ەتۇ، ورنىقتىلىققا كەپىلدىك ەتۇ قىزمەتتەرىن تىڭىغىلە-تى، ويداعىداي ىستەپ، كاسپىتەردىڭ لايىقتى قارجى قۇراۋ قاجەتىن قاناعاتاندىرىپ، كاسپىتەر-دىڭ قايتا ۇيمىداسۇىن، بىرىنكۇىن ىلگەرىلەتىپ، ساپالى، باستاماشى قورا – جاي كاسپيورنىدارنىڭ ھاۋىپ – قاتەرىنەن ۇونىمىدى ساقتانىپ جانە ونى جويىپ، مال – مۇلىك جانە بەرەشەك جاعىدايىن جاقسارتۇ، سونىمەن بىرىگە زاڭعا قايشى قىلمىس-تىق ارەكەتتەرگە باتىل تۇردە زاڭ بويىنىشا سوققى بەرۇ كەرەك. قالاعا قاراي شارا قولدا-نىپ، قاجەتتى جانە تۇرمىستى جاقسارتۇ سىپاتتى تۇرعىن ۇيى سۇرانىسىن قولداۋ كورسەنىپ، جاڭا قالا تۇرعىندارى، جاساننار سىياقتىلاردىڭ تۇرعىن ۇيى ماسەلەسىن ويداعىداي شەشپ، ۇيىدى ۇزاق ۇاقت جالعا بەرۇ بازارى قۇرىلىسى جونىد-ە نىزدەنىسى جاساۋ كەرەك. ۇيى ساۋدالاۋعا مەمسى، تۇرۇعا ارىنالعان دەگەن ورنىن تۇرقاتىد-ىردىرۇعا تاباندى بولپ، قورا – جاي كاسپى سالا-سىنىىڭ جاڭا دامۇ ۇلكىسىنە قاراي ورنىقتى ۇوتۇىن ىلگەرىلەتۇ كەرەك. فىنانسى ھاۋىپ – قا-تەرىنەن ساقتانىپ جانە ونى جويىپ، ۇز جاقىنىڭ جاۋاپكەرشىلىگىن قاتايتىپ، وڭىرلىك، جۇبەيلىك فىنانسى ھاۋىپ – قاتەرىنىڭ قالىپتاسۇنىان ساقتانۇ كەرەك. پارتيا ورتالق كومپىتەنىنىڭ فىنانسى قىز-مەتىنە ورتالىقتانغان ۇىر تۇتاس باسشىلىمەن كۇشەيتۇ كەرەك. جەبرىگىلىكتى ۇكىمەتتەردىڭ قارىز ھاۋىپ – قاتەرىنەن ساقتانىپ جانە ونى جويىپ، مولشەرىنىڭ ارتۇىن باتىل تەجەۋ، ساقتا-لىمدى جويۇ كەرەك.

ۋماجىلىس مىنالاردى اتاپ كورسەتتى: اۋىل – قىستانتى گۇلدەندىرۇدى جان – جاقىتى ىلگەرلە-تىپ، كولەمدى قايتا كەدىپەلەۋىدىڭ تۇىلۇنىنان باتىل ساقتانۇ كەرەك. جاڭا كەزەكتى رەفورمانى جاپپاي تەرەڭدەتۇدى جوسپارلاۋ كەرەك. “ۇىر بەلدەۋ، ۇىر جولىدى” بىرىگە قۇرۇدىڭ جوعارى ساپالى دامۇىن جەبەۋ كەرەك. وڭىرلىك كەلىلى ستراتەگىيا مەن وڭىرلىك ساپكەستى دامۇ ستراتەگىيىسىن شىكەرلەتىپ اتقارۇ كەرەك. ەكونوميكالىق قوعامدىق دامۇدىڭ جاسىلعا ويسۇىن ىلگەرىلەتىپ، كومىر قىشقىل گازنىىڭ شىعارىلۇىن ازايىتۇدى، لاستانۇدى ازايىتۇدى، جاسىلدى كەڭەيتۇدى، ارتتىرۇدى ساپكەس-تى ىلگەرىلەتىپ، كورىكتى جۇڭگو قۇرۇ كەرەك.

ۋماجىلىس مىنالاردى باسا دارىپتەدى: وسىند-شاما زور ەكونوميكالىق تۇلغامىز جونىندەن ايتىنقادا، ەكونوميكانىڭ ورنىقتى اينالىمەن ساقتاۋ توتەنىشە ماڭىزدى. ارتتۇدى ورنىقتىرۇعا، جۇمىستانۇدى ور-نىقتىرۇعا، زات باعاسىن ورنىقتىرۇعا كۇش سالىپ، ەكونوميكالىق اينالىمنىڭ ۇيلەسىمدى ارالىقتا بولۇىن ساقتاۋ كەرەك. بازار تۇلعالارنىڭ قاجەتىن قارۋ ەتىپ شارا قولدانۇعا ەمان بەرىپ، ساپاساتى-اتقارۇ ىناسىلىن كەمەلدەندىرىپ، ۇاقتى ونىمىدىل-ىگى مەن دالدىگىن كۇشەيتۇ كەرەك. رەفورمانى تا-باندىلىقپەن تەرەڭدەتىپ، بازاردىڭ ومىرشەڭدىك كۇشى مەن قوعامنىڭ جاسامپازدىق كۇشىن ونان ارى قاۋلاتۇ كەرەك. بازار زاڭدىلىمىغا قۇرمەت ەتىپ، ۇكىمەت قۇرىلىمىھاردىن نىشانداپ، ۇقىقتى تومەنگە بەرۇ، ۇقىقتى تومەنگە بەرۇ مەن باسقارۇدى ۇشتاستىرۇ، قىزمەت وتەۋدى ساپاللاندىرۇ رەفور-ماسىن تەرەڭدەتىپ، ۋتۇرلى مەنىشكتەگى كاسپيو-رىندارعا بىردەي مامىلە جاساۋ كەرەك. ناقتى ەكو-نوميكانى كۇش سالا دامىتىپ، جاڭالق اشۇعا سۇ-يەنە وتىرىپ دامۇدىڭ جاڭا قوزعاۋشى قۇانتىن جە-تىلىدىرۇ، زورىايىتۇ كەرەك. ەداستۇرلى كاسپى سالالارىن جاڭجارتىپ، دارەجەسىن جوعارىلاتۇدى جەبەپ، ستراتەگىيالىق، جاڭادان گۇلدەنگەن كاسپى سالالارى مەن وسى زامانىعى قىزمەت وتەۋ كاسپىتەرىنىڭ دامۇنىنا قولداۋ كورسەتىپ، جالپى جۇرت شارۋاشىلىق قۇرۇ، كوپ بولپ جاڭالق اشۇدىڭ تەرەڭدەي دامۇىن جەبەپ، تۇتاس قوعا-منىڭ جاڭالق اشۇ، جاسامپازدىق جاراتۇ اۋەتىن با-رىنىشا شىعارۇ كەرەك. ەل ۋشى بازارىنىڭ كومەس-كى قۇانتىن تولىق اشىپ، شىكى سۇرانىستىڭ ەكو-نوميكانىڭ ارتۇىن جەبەۋ رولىن جوعارىلاتۇ كەرەك. ەكونوميكالىق دامۇ مەن خالىق تۇرمىسس-نىڭ شۇعىل قاجەتىن ارقاۋ ەتىپ، ولقىلىقتاردى تو-لىقتايتىن ىرى نىساندار قۇرىلىپ ىلگەرىلەتىپ، تۇرعىنداردىڭ تۇنتىۋىنا تۇساۋ بولاتىن ىيمىسىز فاككتورلاردى كۇش سالا جويۇ كەرەك. فىنانسى، جەبرىگىلىكتى ورنىداردىڭ قارىزى ھاۋىپ – قاتەرد-ىنەن ساقتانۇ – تىزگىندەۋدى كۇشەيتىپ، جۇبەيلىك ھاۋىپ – قاتەر تۇىلباۋىنىڭ تومەنگى شەگىن ساقتاۋ كەرەك. سىرىقتى ساۋدانىڭ كولەمىن ورنىقتىرۇدى، قۇرىلمىىن جاقسارتۇدى اناعۇرلىم زور كۇشپەن ىلگەرىلەتىپ، شەتەل قارجىسىنىڭ ساقتملىمىن ور-نىقتىرۇدى، ارتۇىن كەڭەيتۇدى اناعۇرلىم زور سەرىپنەن جەبەپ، خالىقارالىق ەكونوميكا – ساۋدا سەلبەستىگىنىڭ جاڭا ارتۇ تۇيىندەرىن جە-تىلدىردۇ كەرەك. نەگىزگى ەلۇمەتتىك قىزمەت وتەۋدى كۇشەيتىپ، نەگىزگى خالىق تۇرمىسىن

تومەنگى شەكتەن تۇسىرمەي ساقتاپ، قوعامدىق كۇشەتەردىڭ كوپ نەگىزدى قامداۋدى ارتتىرۇىنا قولداۋ كورسەتىپ جانە ولاردى جەتەكتەپ، خالىق تۇرمىسىنىڭ قۇت – بىرىسىن ۇزدىكىسىز ارتتىرۇ كەرەك.

ۋماجىلىس مىنالاردى تالاپ ەتتى: كەلەر جىلى ەكونوميكالىق قىزمەتتىڭ ورنالاستىرۇلارىن، تالاپتارىن دالەم – ەدال يىگەرىپ، باتىلدىقپەن جا-ۋاپكەرشىلىك ارقالاپ، شەبەرلىكپەن سىكەرلىك كورسەنىپ، ناقتى جاعىدايعا تەكىسەرۇ جۇرىكزىپ، دايبەكتىلەندىرۇدى، تىباقتاندىرۇدى جاسامپازدىق-پەن ويداعىداي يگەرىپ، كەلەر جىلى ەكونوميكا-لىق دامۇدىڭ باستى مەجەلى نىسانلارىن قۇلىشنا جۇزەگە اسىرىپ، جاڭا بەينەمەن، جاڭا سىكەرلىك-پەن جوعارى ساپالى دامۇدى ىلگەرىلەتۇدە تىىڭ ونىمىدىلىكتەرىگە قول تەگىكزۇ كەرەك. رەفورمانى تاباندىلىقپەن تەرەڭدەتىپ، ەسىك اشۇدى كەڭەپ-تىپ،